

2	2010- מטלות בנושא היעדר מקומות בילוי, חוק הגנת הצרכן והעסקת בני נוער
2	מטלות בנושא חוק הגנת הצרכן
2	מטלות בנושא חובתה של רשות מקומית לספק מקומות בילוי לבני נוער
2	מטלות בנושא העסקה פוגענית של בני נוער- פשיעה בזכויות עובדים ובחוק עבודת נוער
2	2011- מטלות ביצוע בנושאים שעלו מהסיוור של "המעורר"
3	2012- בחירת נושאים חופשית
5	סיפורי מסגרת המתאימים למטלת ביצוע באזרחות
6	סיפור מסגרת: אורח חיים בריא ופעיל
8	סיפור מסגרת: איכות הסביבה
9	מודרות למהדרין – הפרדה בין נשים לגברים במרחב הציבורי
9	כלי התקשורת בתקופת בחירות
10	כלי התקשורת בתקופת בחירות (פרסומי סקרי דעת קהל)
10	קבלת אזרחות בישראל
11	שוויון בין המינים: תעסוקת נשים
11	סיפור מסגרת – טוהר המידות

2010 - מטלות בנושא היעדר מקומות בילוי, חוק הגנת הצרכן והעסקת בני נוער

מטלות בנושא חוק הגנת הצרכן

1. הפגיעה בחופש המידע, בקניין ובשלטון החוק מצד רשת "הכל בדולר" המוכרת מוצריה במחיר גבוה מדולר
2. הפגיעה בקניין ובחוק מצד חברת "הוט" המוכרת את שירות VOD באיכות נמוכה וללא שירות לקוחות הולם
3. הפגיעה בחופש המידע, בקניין ובחוק בגין בתי עסק שאינם מציינים את מחירי מוצריהם כנדרש בחוק.
4. הפגיעה בחופש המידע, בקניין ובפרטיות בגין סירובה של סלקום להיענות ללקוח לבטל הודעות ספאם.
5. הפגיעה בחופש המידע, בבחירה, ובזכות לחיים בשל מכירת מוצרי אלכוהול ללא תווית אזהרה כנדרש.
6. הפגיעה בזכות הקניין ובחופש המידע מצד חנות הפנינג המעניקה בגין ביטול זיכוי במקום החזר כספי
7. הפגיעה בזכות למידע, לקניין ובחירה מצד רשת "שופרסל" המעגלת בתשלומי מזומן מחירים כלפי מעלה
8. הפגיעה בזכות הקניין ובחוק מצד "סלקום" הממאנת להחליף מכשיר פגום בחדש או להשיב ללקוח את כספו

מטלות בנושא חובתה של רשות מקומית לספק מקומות בילוי לבני נוער

9. הפרת חובתה של המועצה האזורית חבל מודיעין לספק מקומות בילוי לנוער ביישובים שבתחום שיפוטת
10. בני נוער בשוהם מעדיפים סוגי בילוי הכוללים עישון ואלכוהול על פני פתרונות הבילוי המוצעים ע"י המועצה
11. בני נוער משכבת ז'-ט' משוהם פונים לבילויים שיש עמם סיכון בשל היעדר מקומות בילוי התואמים לצרכיהם
12. היעדר תחבורה ציבורית בסופי שבוע גורמת לנוער שאינו בעל רישיון נהיגה לבלות ביישוב תוך הפרות סדר
13. הפגיעה בזכות לשוויון של הנוער הדתי בשוהם בשל אי מתן פתרונות בילוי ההולמים לצרכיהם

מטלות בנושא העסקה פוגענית של בני נוער - פשיעה בזכויות עובדים ובחוק עבודת נוער

14. אולם אירועים סמוך לשוהם מעסיק בני נוער משמרות של 10 שעות רצוף ללא הפסקות וזאת בניגוד לחוק
15. בית עסק במרכז המסחרי של שוהם אינו משלם שעות נוספות כנדרש על פי החוק
16. בתי עסק בשוהם אינם משלמים שכר מינימום לבני הנוער המועסקים על ידם ובכך פוגעים בחוק
17. בעל עסק לצעצועים בשוהם מלין את שכר בני הנוער המועסקים על ידו וזאת בניגוד לחוק.

2011 - מטלות ביצוע בנושאים שעלו מהסיוור של "המעורר"

18. הפגיעה בזכות לחירות וחיים של נשים הנסחרות למטרות זנות בשכונות דרום תל אביב

19. הפגיעה בזכות לחיים ולרמת קיום אנושית של מבקשי המקלט במדינת ישראל
20. הפגיעה בזכותן להליך הוגן של נשים הנסחרות למטרות זנות בישראל
21. הפגיעה בעקרון הסובלנות בגין גזענות כלפי עובדים זרים, פליטים ומסתננים בשכונות דרום תל אביב
22. הפגיעה באמנה החברתית, בזכות לרמת חיים וקניין בשל הפרטת שכונת הארגזים שבדרום תל אביב
23. נשים במצב סוציו-אקונומי נמוך מכורות לסמים הממומנים באמצעות עיסוק בזנות
24. הפגיעה בזכויות עובדים בשל העסקה בלתי חוקית של עובדים זרים ונזקיה לשוק העבודה הישראלי
25. הפגיעה בזכות הקניין של תושבי שכונת הארגזים בגין פיצוי לא הולם בתמורה לפינויים
26. הפגיעה בזכות לחינוך ולחופש עיסוק בשל היעדר כמות מספקת של מוסדות חינוך בשכונת התקווה
27. התנערותה של עיריית תל אביב מחובותיה כרשות מקומית כלפי שכונת הארגזים
28. הפגיעה בזכות לחיים ביטחון ושלמות הגוף של תושבי שכונת התקווה מצד הפליטים
29. הפגיעה בזכות לתנאי עבודה הולמים של העובדים הזרים וניצולם הכלכלי.
30. הפגיעה בזכות לחיים ולטיפול רפואי של ילדי העובדים הזרים בשל אי ביטוח רפואי
31. הפגיעה בעקרון שלטון העם בגין האדישות הפוליטית כלפי מצבם של הפליטים ומבקשי מקלט
32. הפגיעה בזכות לחיים ושלמות הגוף של תושבי שכונת הארגזים בגין מערכת הניקוז

2012 - בחירת נושאים חופשית

33. הפגיעה בזכות לרמת חיים של חולים כרוניים בשל מדיניות אישור השימוש בקנאביס רפואי
34. הפגיעה בשוויון של חבות גיוס משהם בשל הפטור מגיוס מטעמי דת הניתן לחברותיהן.
35. הפגיעה בזכות לשלמות הגוף של יישובי עוטף נתב"ג בגין מטרדי רעש המטוסים
36. הפגיעה בשוויון ההזדמנות לחופש תנועה של בני נוער שאינם יכולים לממן השגת רישיון נהיגה
37. הפגיעה בשוויון ההזדמנות לחופש תנועה של בני נוער בעלי רישיון נהיגה בגין עליית מחירי הדלק
38. הפגיעה בחופש הבחירה, המימוש העצמי ושלמות הגוף של תלמידים בגין עומס שעות הלימוד והבחינות
39. הפגיעה בחופש הבחירה, העיסוק והתנועה של נוער שוהם בשל היעדר תחבורה ציבורית בסופי השבוע
40. הפגיעה בשוויון ההזדמנויות לחינוך ולחופש עיסוק בגין עלות שכר הלימוד באוניברסיטאות ובמכללות
41. הפגיעה בשוויון וחופש העיסוק של ספורטאים המתחרים בענפים לא פופולאריים הסובלים מתקצוב נמוך
42. מועצה מקומית חבל מודיעין מפרה את חובותיה לספק שירותים הולמים ליישובים שבתחום שיפוטה
43. הפגיעה בזכויות בעלי חיים בשוהם בגין אכיפה בלתי מספקת של חוק צער בעלי חיים

44. הפגיעה בזכויות טבעיות וחברתיות של תושבי שוהם בגין שחיקת המעמד הבינוני והעלייה ביוקר המחיה
45. הפגיעה בגישה הליבראלית ובעקרון הפלורליזם בגין הריכוזיות השוררת בשוק הטלפונים הניידים
46. הפגיעה בזכות הקניין ובחופש הבחירה של צרכני מותגי אופנה בגין פערי המחירים בין חו"ל לישראל
47. הפגיעה בזכות לשוויון ובעקרון שלטון החוק בגין סלקציה בלתי חוקית במקומות הבילוי של נוער בשוהם
48. הפגיעה בעקרון הסובלנות בגין ביטויי גזענות הדדיים בין ערבים ויהודים במשחקי ליגת הכדורגל
49. הפגיעה בעקרון שלטון החוק ובזכות לחיים בגין מכירת סיגריות ואלכוהול לקטינים בניגוד לחוק
50. הפגיעה בזכות לשוויון של צרכני חבילת הספורט הבסיסית המסופקת מטעם חברות הכבלים והלוויין
51. הפגיעה בזכויות עובדים ובעקרון שלטון החוק של בני נוער בשוהם בגין העסקה בלתי חוקית.
52. הפגיעה בשוויון, חופש התנועה חופש העיסוק, ושלטון החוק בגין אי הנגשת מבני ציבור לבעלי מוגבלויות
53. הפגיעה בזכויות עובדים ושלטון החוק בגין העסקת עובדי קבלן(מאבטחים ומנקים) בתיכון שוהם

במהלך העבודה עליכם :

לזהות קושי אמיתי הקשור לתופעה עליה מדבר סיפור המסגרת ולהציגו כבעיה אזרחית

להסביר את הרקע של הבעיה האזרחית בקצרה, תוך שימוש ב – 2-3 מקורות אמניים, עדכניים ורלוונטיים לנושא המבהירים את הבעיה ומאפשרים ניסוח ממוקד יותר של הבעיה; עליכם לנמק מדוע בחרתם דווקא במקורות מידע אלה, תוך קישור והתבססות על ידע נלמד מתחומי התוכן.

לבדוק את הבעיה האזרחית ולאסוף עליה נתונים מהשטח באמצעות כלי בדיקה מתאים - עריכת שאלון הכולל 20 – 30 נשאלים, 5-10 שאלות לשאלון או ראיונות לשני מרואיינים מתאימים לדון בבעיה כאשר הראיונות מתייחסים ובודקים את הבעיה שהקבוצה בחרה לעסוק בה ותורמים להתוויית דרך לפתרון. עליכם לנמק מדוע בחרתם להשתמש דווקא בכלי החקר המסוים.

להציג את הממצאים שנאספו על פי כללי הצגת ממצאים שלמדתם ובדיקת ההלימה בין הממצאים לבין הבעיה שניסחה הקבוצה.

לבסס טיעון, על סמך הממצאים שנאספו בסקירת הספרות ובבדיקת השטח, שיוביל למסקנה שתהווה בסיס לפתרון.

למצוא לבעיה הנבדקת פתרון מעשי ומנומק, תוך התייחסות ליתרונות וחסרונות הפתרון המוצע הפתרון צריך להוכיח את הידע שלכם על התכנים ומושגים שלמדתם בשיעורי האזרחות מתחומי התוכן (כולל הפירוט שהמורה הגדיר).

לבחור דרך הולמת ליישום הפתרון הנבחר ולהתחיל בביצועה. התוצר – הדרך ליישום הפתרון - הוא מהלך המהווה את תחילת הביצוע של הפתרון המוצע. עליכם לנמק את בחירת התוצר תוך התייחסות לגורם האזרחי אליו מופנה הפתרון והסבר מדוע דווקא הוא נבחר על ידכם

התוצר יכול להיות עצומה, כתבה, הפגנה, פניה לגופים שונים - עתירה לבג"ץ, פניה לחברי כנסת עם טיוטת הצעת חוק, פניה לארגונים חברתיים, דעת קהל ועוד. על יכם להעביר את התוצר לגורם האזרחי אליו מופנה.

כתיבת יומן למידה אישי לאורך כל תהליך העבודה – החל מגזירת הבעיה ועד הצגת הפתרון ושליחת התוצר למענו, תוך ציון תפקידו של כל תלמיד בכל אחד משלבי העבודה.

כתיבת העבודה בכתב על פי ההנחיות שניתנו בכיתה על ידי המורה.

כתבו : אתי אדרי וסימה רוזיליו

מקור : חוזר מנכ"ל תשע"א/10(א), כ"ח באייר התשע"א, 01 ביוני 2011

התרחשות / תופעה – עודף משקל וחוסר פעילות גופנית גורמים להתפתחות מחלות כרוניות קשות

עוגנים להצפת קשיים וגזירת בעיות – חוסר פעילות גופנית, שומן רווי במזון, סוכרים במזון

זמן – הווה/עכשווי

מקום – קרית אונו / גדרה

גופים בעלי עניין – תלמידים ב: גני הילדים, בתי הספר היסודיים, חטיבות הביניים והחטיבות העליונות בכל המגזרים, הורים, מורים, הנהלת בית הספר, משרד החינוך, רופאים, רשות מקומית, מסעדות, רשתות מזון מהירות, קפטריה בבית הספר, מזוננים, בעלי מכונת מזון.

מושגים מתחום האזרחות : הזכות לחיים, רשויות השלטון, רשויות מקומיות, תפקידי המדינה הדמוקרטית

תופעת ההשמנה במדינת ישראל הולכת ומתעצמת. כמעט כל ישראלי שני נמצא במצב של עודף משקל, אחד מכל 8 סובל מהשמנת יתר. הבעיה בולטת במיוחד בקרב הדור הצעיר (הילדים). פעילות גופנית ותזונה נבונה אינם משולבים מספיק בחיי היום-יום. השמנה והעדר פעילות גופנית גורמים להתפתחות מחלות כרוניות קשות: סוכרת, סרטן, לב וכלי דם ועוד, והעלות למשק הישראלי מגיעה ל כ- 6 מיליארד שקלים בשנה. אורח חיים בריא פירושו תזונה נכונה, פעילות ספורטיבית, מניעת השמנה, שמירה על היגיינה אישית, טיפוח הגוף והקפדה על סביבה נקייה ואסתטית.

ההתמקדות בתחום של קידום הבריאות באוכלוסיית התלמידים חשובה, שכן בגיל זה נקבעים הרגלים המעצבים את התנהגותם, מה גם שבריאותם הגופנית והנפשית של התלמידים משפיעה על יכולתם לתפקד בבית הספר ובחברה מבחינה לימודית, התנהגותית וחברתית.

כדי לייצר אפשרות לחברה מקדמת יש לאפשר "בחירה בריאה" בתזונה, פעילות גופנית ואורחות חיים שישפיעו על מצב הבריאות הפרטי והחברתי. יש ליצור סביבה תומכת שתאפשר שינוי התנהגויות והרגלים מתוך בחירה.

למערכת החינוך תפקיד חשוב בהקניית הרגלים ליצירת אורח חיים בריא בקרב ילדים ובני נוער. בכוחם של הילדים להיות סוכני שינוי עבור החברה כולה באמצעות השפעתם על הוריהם ועל בני משפחותיהם.

משרד הבריאות, בשיתוף משרד החינוך ומשרד התרבות והספורט, יזמו תוכנית לאומית, שתקיף את כל סוגי האוכלוסייה ותשפיע על כל אזרחי ישראל – החל מהרמה הלאומית ועד לרמת הפרט, המשפחה והשכונה. מטרת התכנית לשנות מיסודו את המצב הקיים. התכנית הלאומית עוסקת ביצירת סביבה מתאימה לפרט המאפשרת בחירה קלה יותר באורח חיים פעיל ובריא ובמתן כלים לשיפור אורחות חיים בדגש על תזונה נבונה וביצוע פעילות גופנית קבועה.

על מנת להשיג מטרה זאת גובשה התכנית הלאומית. התכנית מונחית על ידי ועדת היגוי מקצועית, בראשות מנכ"ל משרד הבריאות, ומבוססת על המלצות שנבחנו והוכחו כיעילות במדינות שונות ומנתונים ומחקרים שנעשו בארץ. התכנית הלאומית תופעל במספר רבדים: ברובד הלאומי (לדוגמא: תוכנית ארצית של "בית ספר מקדם בריאות"), ברובד המקומי (לדוגמא "עיר פעילה ובריאה") וברובד חקיקתי באמצעות חוקים ותקנות הקשורים לצריכת מזון בריא והנגשת מתקני ספורט ופעילות ותגמול קופות החולים להשקיע בקידום בריאות (לדוגמא סדנאות למניעת

השמנה). במהלך שנת תשע"ב (2011-2012) יופעל פיילוט ב-10 רשויות, אשר נועד להוביל את התוכנית לכלל הישובים בישראל במהלך השנים הבאות.

בעיה זו של עודף משקל קשורה לנושאים באזרחות כמו: הזכות לחיים, רשויות השלטון, רשויות מקומיות, תפקידי המדינה הדמוקרטית.

התופעה עליה מדבר הסיפור מצביעה על קשיים, אילוצים, פער בין רצוי למצוי וקונפליקטים שונים. הנכם מתבקשים לאתר בעיה אזרחית הקשורה לתופעה זו ולהציע לה פתרון מעשי.

התרחשות / תופעה – מצב איכות הסביבה

קונפליקט / בעיה – הזכות לחיות בסביבה נקייה ואיכותית מול מציאות בה יש מפגעים המורידים את איכות החיים של תושבי המדינה

זמן – עכשווי

מקום – גוש דן

עוגנים להצפת קשיים וגזירת בעיות – איכות האוויר, איכות המים, סביבת מגורים ירוקה, שטחים ציבוריים

גופים בעלי עניין – התושבים, עריות, המשרד להגנת הסביבה, ארגונים שונים, מפלגות "ירוקות", גורמים שונים האחראים ליצירת התופעות הפוגעות באיכות הסביבה

מושגים מתחום האזרחות: זכויות יסוד – הזכות לחיים ולביטחון, משרד ממשלתי, חברה אזרחית – ארגונים, שלטון מקומי.

איכות הסביבה או הגנת הסביבה הוא תחום עיסוק הנוגע ליחסי הגומלין בין האדם לבין סביבתו הטבעית או זו שנוצרה על ידו.

במשך תקופה ארוכה אנו עדים לפגיעה באיכות הסביבה באזור גוש דן. הפגיעה באיכות הסביבה היא בתחומים רבים למשל: זיהום האוויר עקב ריבוי כלי הרכב, זיהום קרקע בתחנות דלק, קרינה אלחוטית, רעש שמקורותיו העיקריים הם: התחבורה היבשתית, מטוסים, הבניה, והסביבה העירונית. זיהום אישי הנובע מבני אדם שמזהמים בדרכם את הסביבה לדוגמה, אנשים המשליכים פסולת על הארץ, בטבע ברחוב, או מרבים ליצור אשפה מיותרת פסולת אורגנית ביתית(תופעה הנקראת גם צריכת יתר). קיימת בעיה גם בנושא הדברת יתושים שלא תמיד מתבצעת כראוי על ידי- העיריות וכן, גם פרויקט נתב"ג 2000 הפוגע גם באיכות הסביבה בגלל רעש בלתי פוסק וזיהום אוויר.

לכל פגיעה בסביבה ישנה השפעה – ישירה או עקיפה - גם על איכות חיי התושבים במדינה בכלל ובאזור הפגוע בפרט. הבטחת איכות סביבה ראויה יש בה, אם-כך, כדי לאפשר לכל אחד מאיתנו מימוש טוב ויעיל של זכויות יסוד, בראשן – הזכות לחיים ולביטחון.

ארגונים חברתיים האמונים על איכות הסביבה, כמו: עמותת: אדם, טבע ודין" (אט"ד) פועלים באמצעות הפגנות מחאה ופנייה לבג"צ ואמצעים נוספים להעלאת המודעות והעניין בקרב הציבור בישראל. משרד ממשלתי להגנת איכות הסביבה המופקד על הגנת איכות הסביבה; קיימות מפלגות פוליטיות שחרטו את הנושא על דגלן.

למרות כל זאת אנו עדים לתופעות רבות הפוגעות בסביבה. לכל פגיעה בסביבה ישנה השפעה – ישירה או עקיפה - גם על איכות חיי התושבים במדינה בכלל ובאזור הפגוע בפרט.

בעיה זו של הבטחת איכות סביבה ראויה קשורה לנושאים שלמדתם, כמו: עקרון זכויות האדם והאזרח, זכויות אדם ואזרח בישראל, רשויות השלטון –תפקידים סמכויות, עקרון שלטון החוק, חוקי יסוד ורשויות מקומיות.

התופעה עליה מדבר הסיפור מצביעה על קשיים, אילוצים, פער בין רצוי למצוי וקונפליקטים שונים. הנכם מתבקשים לאתר בעיה אזרחית הקשורה לתופעה זו ולהציע לה פתרון מעשי.

מודרות למהדרין – הפרדה בין נשים לגברים במרחב הציבורי

דרישת ההפרדה בין נשים לגברים במרחב הציבורי החלה כבר ב-1997 כאשר הוחלט על קיום ניסוי מקדים של שני קווי אוטובוס בירושלים ובבני ברק אשר תונהג בהם הפרדה בין נשים לגברים כאשר הנשים עולות בדלת האחורית והגברים נכנסים מהדלת הקדמית. הפרדה זו לוותה כלפי נשים באלימות פיזית ומילולית.

עם השנים תופעה זו התגברה וקיימים שלל מקומות בהם נעשים ניסיונות ליצור נורמות ציבוריות חדשות המשליטות הפרדה בין נשים לגברים במרחב הציבורי למשל: שריון מקומות הקדמיים באוטובוסים לגברים ואילו האחוריים לנשים, הפרדה במקומות ציבוריים – מדרכות לגברים ומדרכות לנשים, הפרדה במקומות בהם מתקיימים טקסים דתיים, הפרדה באירועים וכנסים הנערכים על ידי גופים ציבוריים, הפרדה בעסקים פרטיים, חיילים דתיים לא נוכחים בטקסים בהם שרות חיילות, לא מאפשרים לנשים להספיד בבית עלמין.

ועדת שרים למעמד האישה הקימה צוות בין-משרדי שיציע לממשלה דרכים להתמודדות עם הדרת נשים הוועדה הורתה לנציבות שירות המדינה ולמשרד לשירותי דת לפרסם הנחיות ותקנות למניעת הדרת נשים באירועים ממלכתיים ובבתי העלמין. משרד התחבורה והרשות למעמד האישה הונחו להקים "קו חס" לפניות נשים בנוגע לאפליה.

בעיה זו של הדרת נשים במרחב הציבורי קשורה לנושאים שלמדתם, כמו: עקרון זכויות האדם והאזרח, זכויות אדם ואזרח בישראל, רשויות השלטון – תפקידים סמכויות, עקרון שלטון החוק, חוקי יסוד ורשויות מקומיות, הזכות לכבוד, הזכות לשוויון, הזכות לחופש ביטוי, הזכות לחופש תנועה.

התופעה עליה מדבר הסיפור מצביעה על קשיים, אילוצים, פער בין רצוי למצוי וקונפליקטים שונים.

כלי התקשורת בתקופת בחירות

קריאת עיתון, צפייה בטלוויזיה, האזנה לרדיו וכמובן – שאיבת המידע האין סופי מהעיתונות המקוונת באינטרנט – כל אלה מאפשרים לנו, הציבור / האזרחים, להיות מודעים למציאות הפוליטית, החברתית והכלכלית שסביבנו. המידע שאנו שואבים מכלי תקשורת אלה הוא שמאפשר לנו לקבל החלטות בנושאים השונים – חלקן החלטות אישיות וחלקן החלטות שיש להן השפעה על התנהלות המדינה – למשל ההחלטה כיצד להצביע בבחירות.

המידע שאנו צורכים באמצעות אמצעי התקשורת הוא לעולם מידע חלקי. התקשורת מבנה מציאות. לעיתים הבניית המציאות היא פועל יוצא של קשיים אובייקטיביים כגון קוצר היריעה; המקום המוקצב להעברת העניין המרכזי שהוא נשוא הידיעה. לעיתים הבניית המציאות נעשית באופן מודע – מאמרי פרשנות, פרסום סקרי דעת קהל, ראיון עם אישיות ציבורית ועוד.

בתקופת מערכת בחירות, בין אם אלה בחירות לשלטון המקומי ובין אם מדובר בבחירות למוסדות השלטון הארציים, מודגשת השפעתם של כלים אלה בהבניית המציאות. לא פעם מתקבל הרושם שהמידע שמועבר לציבור באמצעות סקרי דעת הקהל, מאמרי הפרשנות והראיונות האישיים של נבחרים הציבור הוא מידע מוטעה.

חשש זה מוצא ביטויו בין היתר בחוק הבחירות לכנסת ובעבודתה של ועדת הבחירות המרכזית, האמונה על טוהר הבחירות והבטחת זכותו של כל אזרח ליטול חלק במערכת הבחירות תוך התמודדות חופשית ושווה.

מצב זה, בו התקשורת מבנה מציאות שיש בה כדי להשפיע על המערכת הפוליטית ועל התנהלות המדינה בתחומי החיים השונים, קשור לנושאים שלמדתם כגון: תקשורת; תקשורת ופוליטיקה; בחירות; התמודדות חופשית ושווה; הבניית מציאות; חופש הביטוי; זכות הציבור לדעת; נבחרים ציבור; אזרחים; שלטון מקומי; שלטון ארצי; שלטון החוק.

כלי התקשורת בתקופת בחירות (פרסומי סקרי דעת קהל)

אחד הכלים המרכזיים בהם עושים כלי התקשורת שימוש בתקופה של מערכת בחירות (וידוע לנו כי מדינת ישראל עומדת כמעט תמיד בפתחה של מערכת בחירות) הוא פרסום של סקרי דעת קהל.

בשנים האחרונות היו מספר מקרים בהם התברר בדיעבד כי הסקרים טעו, לא דייקו ולעיתים אף הראו על תוצאה הפוכה מזו שהיתה בסופו של דבר בקלפיות. כך היה, למשל, במערכת הבחירות לראשות הממשלה ב-1996, בבחירות לראשות מפלגת העבודה ב-2006 ובבחירות לראשות מפלגת קדימה ב-2008. מומחים רבים טוענים כי הסקרים גורמים יותר נזק מתועלת, שכן הם מאפשרים למועמדים מסויימים להראות כמנצחים, בשעה שאין הדבר כך. הבוחרים, הפרשנים ואף המועמדים עצמם מושפעים מאד מתוצאות הסקרים, ואם אלו אינן אמינות, הרי שהמערכת הפוליטית כולה ניזונה מטעויות. יש הטוענים כי פרסום סקרים על ידי כלי תקשורת מסויימים הוא מגמתי, ולכן מפריע לקיומן של בחירות שיש בהן התמודדות חופשית ושווה. פוליטיקאים רבים מתלוננים כי התקשורת קובעת ומכתיבה את סדר היום הציבורי, ועל כן יש בידה כוח רב לקדם את מי שהיא חפצה ביקרו או להזיק למי שאינו נושא חן בעיניה. במערכות בחירות קודמות היו טענות כי כלי תקשורת מסויימים ניסו לקדם מועמדים ומפלגות מסויימים בעזרת פרסום סקרים.

בעיות אלו נכונות ברמה הארצית אך גם בתקשורת המקומית, העוסקת ברובה בפוליטיקה המקומית. בשני המקרים, קיימים גופים המנסים לפקח על כלי התקשורת ולבקר את אופן התנהלותם כלפי המערכת הפוליטית.

נושא זה מתקשר למושגים רבים מתחום האזרחות: בחירות חופשיות, כלי התקשורת ותפקידם במדינה דמוקרטית, חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, מפלגות ומועמדים, ועדת הבחירות המרכזית, ועוד.

קבלת אזרחות בישראל

אזרחות ישראלית מוסדרת באמצעות חוק האזרחות התשי"ב - 1952. על פי חוק זה, ישראל שואפת לתת אזרחות לאנשים הזורים בהם דם יהודי ומתנגדת לתת אזרחות לאנשים שרק נולדו כאן, כפי שהדבר נעשה במדינות אחרות. בנוסף, מדינת ישראל מעניקה אזרחות לכל אדם המעוניין להגר אליה אך ורק אם הוא מוגדר "יהודי", על פי חוקי המדינה, ומתנגדת להעניק אזרחות לכל אדם אחר. קווים מנחים אלו מבטאים את שאיפתה של מדינת ישראל, כמדינה יהודית ודמוקרטית, שבגבולותיה הגיאוגרפיים יתקיים רוב יהודי. ישנם כמה מצבים ותנאים בהם ניתן לקבל אזרחות ישראלית, כגון על ידי חוק השבות, לידה בישראל ועוד...

לא אחת עולה לכותרות בעייתם של אנשים שונים, המבקשים להגר לישראל ולהצטרף אליה כאזרחים שווי זכויות, ואינם יכולים לעשות זאת בשל המגבלות החוקיות שהטילה המדינה עליהם, מתוקף שאיפתה להיות מדינת הלאום היהודי. בין הסיפורים המפורסמים כאלו שנידונו בפסקי דין שונים, כמו "בג"ץ רופאייזן" – בה נדחתה עתירתו של יהודי שהמיר את דתו וביקש להיות אזרח בישראל על פי חוק השבות. סיפור מפורסם נוסף הוא סיפורו של רב סרן שליט, קצין בצה"ל שעתר בשנת 1968 לבג"צ נגד שר הפנים על שסרב לרשום את ילדיו כבני הלאום היהודי וכחסרי דת, משום שאמם אינה יהודיה והצהירה על עצמה כחסרת דת. שליט נימק את עתירתו בכך שהוא מתכוון לחיות בארץ עם משפחתו ולחנך את ילדיו כיהודים, ובג"צ קיבל את עתירתו. ניתן להזכיר כאן גם את מלחמתם של הורים לילדים מאומצים לא יהודים, שגורו בגיור לא אורתודוכסי ומעוניינים לרשום אותם כאזרחים בישראל. מתוך הדוגמאות העולות כאן ואחרות ניתן לסווג את בעיות קבלת האזרחות לכמה סוגים: בעיות רישום אזרחות הנובעות מגיורים שונים, בעיות רישום אזרחות הנובעים מהיותו של האדם או ילדיו לא יהודים, בעיות רישום אזרחות לערבים בישראל. ניתן כמובן למצוא סיווגים נוספים לבעיה מורכבת ומהותית זו.

בעיות אלו של מהגרים המבקשים לקבל אזרחות בישראל מבוססות על נושאים שלמדתם באזרחות: עקרון זכויות האדם והאזרח, זכויות אדם ואזרח בישראל וחקיקה קיימת בנושא שוויון לבני דתות אחרות, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, חוק הגיור ועוד.

עליכם לבחור בעיה אמיתית אחת העולה מתוך סיפור המסגרת ולנסחה, להציג אותה ולהסביר את הרקע שלה בקצרה, לחקור אותה, להציג את ממצאיכם ולמצוא לה פתרון מעשי ומנומק, שיבטא את התכנים והעקרונות שנלמדו באזרחות. ולבסוף עליכם להציג תוצר המייצג את הפתרון הנראה לכם מתאים ביותר לפתור בעיה זו.

שוויון בין המינים: תעסוקת נשים

"סיפור המסגרת" נערך על פי מטלה שפותחה על ידי המורה אסתר בוכניק

מדינת ישראל, מאז היווסדה, הציבה את נושא השוויון בין המינים כערך יסוד והדבר בא לידי ביטוי החל במגילת העצמאות ומאוחר יותר בחקיקה מפורטת ומתמשכת לדוגמה חוק שוויון הזדמנויות בעבודה וכן בפסקות משפטיות שונות. אך למרות זאת, המציאות מלמדת על חוסר התאמה בין דרישת החוק לשוויון ובין יישומו והיעדר אכיפה מספקת של החוק הקיים. נשים בישראל מהוות כמחצית מכוח העבודה, ולמרות זאת, רבות מהן עוסקות במספר מקצועות ספציפיים כגון: הוראה, פקידות, סיעוד. ככל שהמשרות הופכות ניהוליות יותר או בכירות יותר, מספר הנשים מועסקות בהן מצומצם יותר כפי שזה גם בא לידי ביטוי בפרסום של הלשכה לסטטיסטיקה.

עליכם לבחור בעיה אמיתית אחת העולה מתוך סיפור המסגרת ולנסחה, להציג אותה ולהסביר את הרקע שלה בקצרה, לחקור אותה, להציג את ממצאיכם ולמצוא לה פתרון מעשי ומנומק, שיבטא את התכנים והעקרונות שנלמדו באזרחות. ולבסוף עליכם להציג תוצר המייצג את הפתרון הנראה לכם מתאים ביותר לפתור בעיה זו.

התוצר הסופי הנדרש הוא הכנת מצגת שתופנה לגורם מתאים (יש להסביר ולנמק מיהו גורם זה ומדוע דווקא הוא נבחר על ידכם) שעשוי לסייע בפתרון הבעיה או לקדם את הפתרון לבעיה.

סיפור מסגרת – טוהר המידות

"טוהר המידות אינו ניזון מפחד העונש, אלא מאהבת הצדק"

שבליה דה מרה (סופר ואציל צרפתי, 1607-1684)

בישראל הולכת ומתרחבת בשנים האחרונות בעיה בתחום טוהר המידות בתחומים שונים, בכללם הזירה הפוליטית הארצית, השלטון המקומי, שירות המדינה, ענפי הספורט השונים, טוהר הבחינות בבתי הספר ובאוניברסיטאות, ועוד.

טוהר המידות הינו דרישה לפעול לפי הכללים שנקבעו בתחום מסויים, בצורה פומבית ושקופה, תוך השענות על ערכי מוסר בסיסיים, כמו יושר, צדק והגינות. החובה לשמור על טוהר המידות נקבעה בחוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור (תשנ"ב), בפסקי דין, בתקנונים פנימיים שונים וכן במסמכים בעלי אופי ציבורי.

פגיעה בטוהר המידות, ברמות שונות ועל-ידי אנשים שונים, עלולה להביא לפגיעה בשלטון החוק במדינה דמוקרטית, באפשרות להגביל את השלטון, בסדר הציבורי ובכללי המנהל התקין, באמון הציבור בנציגיו ויכולה אף לגרום לפגיעה כלכלית במדינה ובאזרחים.

בעיות בתחום טוהר המידות מאפיינות הן נבחרי ציבור והן אזרחים מן השורה, ויש הרואים בה בעיה אזרחית ומוסרית, שכן טוהר מידות הינו חלק מן האמנה החברתית בין אזרחי המדינה.

גופים שונים בישראל מנסים להלחם בתופעות של פגיעה בטוהר המידות, ביניהם מבקר המדינה, יועצים משפטיים, המשטרה ובתי המשפט, וכן עמותות ואמצעי התקשורת השונים, אולם הצלחתם חלקית בלבד.

התופעה שעליה מדבר הסיפור מצביעה על קשיים, על אילוצים, על פער בין הרצוי למצוי ועל קונפליקטים שונים. אתם מתבקשים לאתר בעיה אזרחית הקשורה לתופעה זו ולהציע לה פתרון מעשי .